

Annemarie von Gabain ve Turfan Araştırmaları

Mehmet Ölmez
(Ankara)

Türkdilbiliminin, özellikle Eski Uygurca araştırmalarının değerli öğretmeni, öğrencilerinin ve meslektaşlarının deyişiyle *Maryam Apa* 15 Ocak 1993 Cuma günü Berlin’de yaşama veda etti. Geçen sayımızda da Gabain için K. Röhrborn’ca hazırlanmış anma yazısının çevirisiyle Turfan araştırmalarını konu edinen, onunla yapılan son röportaja ait radyo konuşmasının çevirisine yer vermiştik. Bu sayımızı da Gabain’in değerli anısına adıyor, J.-P. Laut’un yazdığı anma yazısına ve N. Yüce’nin hazırladığı Gabain Kaynakçasına yer veriyoruz.

Eski Demokratik Alman Cumhuriyeti Bilimler Akademisi’nin yerine kurulan Berlin-Brandenburg Bilimler Akademisi bünyesinde “Annemarie von Gabain und die Turfanforschung” (A. v. Gabain ve Turfan araştırması) adıyla Gabain’in anısına bir sempozyum düzenledi. 9 Aralık - 12 Aralık arası düzenlenen sempozyuma Almanya içinden ve dışından çok sayıda Türkolog, esas olarak Eski Türkçe çalışan çok sayıda meslektaş, öğrencisi, dinbilimci, İranist, İndolog, sanat tarihçisi ve Sinolog katıldı.

Toplantının açış konuşmalarını 9 Aralık salı sabahı Akademi adına M. Bierwisch, düzenleme komitesi adına K.-V. Selge ve W. Sundermann yaptılar. Bu konuşmaları J. Hamilton’un başkanlığını yaptığı ilk oturum izledi. Oturumda P. Zieme ve G. Hazai, Gabain’in araştırmaları, çalışmaları ve Türkdilbilimine katkıları üzerine birer konuşma yaptılar (P. Zieme, *Annemarie von Gabain und die Turfanforschung*; G. Hazai: *A. v. Gabain und die türkische Sprachwissenschaft*)

İlk günkü bildirilerin esasını ise İranistik, İndologie ve İpek Yolu sanatı oluşturuyordu. Öğleden sonra başkanlığını R. Emmerick’in yaptığı oturuma sunulan bildiriler şöylece sıralanabilir:

A. v. Tongerloo: *From Germanistics to Oriental Studies: Willi Bang in Leuven*

Gh. Gnoli: *Farn als Hermes in einer soghdischen Erzählung*

- D. Maue: *Uigurische und iranische Brāhmī-Manuskripte*
 J.- U. Hartmann: *Die indisch-türkische Bilingue TT VIII G*
 K. Wille: *Die Fragmente der Hoernle-Sammlung*
 K.T. Schmidt: *Ein Vergleich der tocharischen Version des Maitreyasamitinātaka mit der uigurischen Maitrisimit*
 M. Vorob'eva-Desjatovskaja: *The New Materials in the S. E. Malov Collection*
 J. Ebert: *Wesensmerkmale manichäischer Kunst*
 Zs. Gulácsi: *Local Material Culture in Uyghur Manichaean Miniatures*
 İlk günün akşamı ise Turfan Araştırmaları merkezinde yapılan bir toplantıda konuklar Gabain'e ait anılarını dile getirdiler.

Sabahki oturum başkanlığını D. N. MacKenzie'nin, öğleden sonrakileri L. Johanson ve M.Erdal'ın yaptığı ikinci günkü toplantıya sunulan bildirimler ise ağırlıklı olarak Eski Türkçe/Eski Uygurca üzerineydi:

- K. Röhrborn: *Chinesische Binome im Uigurischen*
 L. V. Clark: *The Early Turkic and Sarig Yugur Counting Systems*
 S. Tezcan: *Neue Interpretationen des alttürkische Wahrsagebuches*
 T. Tekin: *On the Old Turkic Dative-Locative Suffix {+A}*
 M. Ölmez: *Über die Sanskrit- und Chinesisch-Kenntnisse der Uiguren*
 J. Hamilton: *The Dating of the Old Turkish Tunhuang Manuscripts*
 J.P. Laut: *Die Hami-Handschrift der uigurischen Daśakarma-pathāvadāna- mālā*
 H. Umemura: *Some Uyghur Inscriptions in the Ruined Buddhist Temple of Beshbaliq*
 M. Erdal: *Zum Vokalsystem des Altürkischen*
 L.Yu. Tuguşeva: *Die türkischen Texte der Petersburger Sammlung*
 J. Oda: *A Fragment of the Uighur Avalokiteśvara-Sūtra with Notes*
 E. Tryjarski: *Kritische Bemerkungen zu neuen Versuchen der Entzifferung der protobulgarischen Inschriften*
 S. G. Klyāstorniy: *New Researches on the Old Turkic Runic Inscriptions of Mongolia*

Gy. Hazai'nin oturum başkanlığını yaptığı üçüncü günkü toplantıda Tuvalardaki ölüm merasimlerinden Leningrad'daki Süryanice metinlere değişik konularda bildirimler sunuldu; toplantıya "Der Dank an den Buddha" başlıklı bir bildiriyle katılması beklenen H.-J. Klimkeit ise rahatsızlığı nedeniyle oturuma katılmadı. Öğleden sonra Ulaşım ve

Teknik Múzesi'nde yer alan ve yazının gelişimini anlatan bir sergi gezildi, aynı gúnin akşamı ise Akademi'de bir de kokteyl verildi:

E. Taube: *Sterben und Tod bei den Tuwinern im Altai*

R. Emmerick: *A Khotanese Monastic Account Book*

E. Meřçerskaya: *A Syrian Fragment of the N. N. Krotkov Collection from Turfan*

H. Franke: *Chinesische Nachrichten úber Karunadaz und seine Familie*

Son gún, 12.12.1994 sabahında ilk olarak Gabain'in mezarı ziyaret edildi. Mezarlıktan dónüřte yol úzerinde A. v. Le Coq'un mezarında da durulup Le Coq'un mezarı da ziyaret edildi. Bu ziyaretten sonra Hint Sanatı Múzesi'nin henüz ziyarete aılmamış, İpek Yolu'na ait değişik parçaları, duvar resimleri, bu resimlerle birlikte duvarlardaki yazıları (Uygur, Bráhmı vb.), kaybolduğu dűřünölen Uygurca ünlü Kazık Yazıtı içeren bölümü, müze görevlisi L. Sander'in yönetiminde gezildi.

H. Franke'nin oturum başkanlığını yaptığı öğleden sonraki son konuşmaların başlıkları ise aşağıda yer almaktadır:

M. Shōgaito: *On the Contents of the Uighur Version of the Abhidharma-kořa-bhāřyařikā-Tattvārtha*

W. Scharlipp: *Zu den uigurisch-lamaistischen Texten*

O. Sertkaya: *Die Geschichte der im zweiten Weltkrieg verlorengangenen und zerstörten uigurischen Texte und das uigurische Bruchstück mit Sternennamen*

N. Sims-Williams: *The Sogdian Texts in Bráhmı Script*

M. Maggi: *The Prologue of the Khotanese Sudanāvādāna*

J. D. BeDuhn: *The Manichaen Sacred Meal*

Ortaasya araştırmaları, Eski Uygurca çalışmaları úzerine oldukça zengin ve değerli bildirilerin sunulduğu toplantı W. Sundermann'ın kapanış konuşmasıyla sona erdi. Dileęimiz, kısa sürede bu bildirilerin kitap haline dónüřmesidir.